

סדר עבודת יום הכיפורים

פרק א - פרישת הכהן הגדול	פרק י - הזאת דם הפר בקדש הקדשים
פרק ב - הכנות הכהן הגדול לעבודת יום הכיפורים	פרק יא - שחיטת השעיר והזאת דמו בקדש הקדשים
פרק ג - ההכנות בערב יום הכיפורים	פרק יב - הזאת דם הפר והשעיר בהיכל
פרק ד - ליל יום הכיפורים	פרק יג - הוידוי על השעיר לעזאזל ושילוחו
פרק ה - עבודת התמיד ביום הכיפורים	פרק יד - הוצאת אימורי פר ושעיר והוצאת בשרם לשריפה
פרק ו - הוידוי הראשון על פר יום הכיפורים	פרק טו - קריאת הכהן הגדול בספר התורה
פרק ז - עשיית הגורל על שני השעירים	פרק טז - המשך עבודות היום
פרק ח - הוידוי השני על הפר ושחיטתו	פרק יז - הוצאת הכף והמחטה וסיום עבודות היום
פרק ט - הקטרת הקטורת בקדש הקדשים	פרק יח - מוצאי יום הכיפורים

פרק א'

פרישת הכהן הגדול

- א. ביום ג' בתשרי בעלות השחר¹ שהוא שבעה ימים קודם יום הכיפורים, מפרישים² את הכהן הגדול מביתו ומאשתו³, ללשכת פרהדרין שבמקדש⁴ הנמצאת בעזרת ישראל⁵. ועיין הערה⁶.
- ב. הסנהדרין⁷ מתקינים לו כהן אחר, שאם יארע בו פסול יעבוד השני תחתיו⁸.

¹ ברעק"א מהדו"ק בתשו' קנ"ט, וכן בגבו"א ג: ד"ה ומשמע, משמע דסגי במקצת היום ככולו לענין פרישה, אבל בפשטות לכתחילה בא כבר בתחילת שבעת הימים, משום שמתרגל בעבודה, כמתנ"י ביומא י"ד. כל שבעת הימים הוא זורק את הדם וכו'. וגבורת ארי עצמו אומר כן דהא ילפינן שבעת ימים ממילואים, והתם כתיב תשבו יומם ולילה, א"כ בעינן שלמים. ותפא"י ד"ה מביתו כתב ז' ימים לילה ויום כבמילואים. ועי' גבורת ארי שם בסוף דמוכיח שאף במילואים אין ליל ראשון.

² לא מבואר אם אלו זקני כהונה או בית דין, וברמב"ם כלי המקדש ד, טו כתב אין ממנין כה"ג אלא ב"יד של אחד ושבעים, ע"כ, והרי כאן מתקינין כהן תחתיו, א"כ בפשטות המתקינין הם סנהדרין גדולה, ונאמר במשנה מפרישין כה"ג ומתקינין לו כהן תחתיו, משמע לכאורה שהמתקינין הם גם מפרישין. וכן בהמשך מסרו לו מזקני ב"יד, משמע שכל זה ע"פ הסנהדרין.

³ דיש דין פרישה למקדש ודין פרישה מאשתו, כמבואר ביומא ו'. וברש"י, אבל לא צריך להיות במקדש כל היום כדאמרו בירושלמי יומא א,ב (ו: ר' יוסי בי רבי בון בשם ר"י בן לוי בכל יום כהן גדול מתלבש בכליו ובא ומקריב תמיד של שחר, אם יש שם נדרים ונדבות הוא מקריבן, והולך בתוך ביתו, ובא ומקריב תמיד של בין הערבים, ובא ולן בלשכת פלהדרין. ע"כ.

⁴ יומא ו' ע"א. והיא בהר הבית שהוא מחנה לוי האסור בקרי וכך פורש מאשתו כדי שלא יבוא על ספק נידה ויהיה טמא ביוה"כ, כך פירש תוס', עוד פירש רש"י ח: כדי שלא יהא לבו זח עליו ויהא נבדל מכל קלות ראש, שחלה עליו אימה כשהוא נבדל מן הבריות.

⁵ רמב"ם סוף פ"ה מהל' בית הבחירה. והיתה חול כי אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, ועיין תוס' יומא ח: ד"ה דאי. ויש מחלוקות בראשונים אם היתה בצפון או בדרום, דרבנו חננאל והרמב"ם והמאירי היתה גירסא לפנייהם ביומא י"ט. ובמידות ה,ג על לשכת העץ בצפון, ואילו תוס' ר"י ורא"ש ורע"ב ורש"י גרסו במידות שהיתה בדרום, וכן תוס' בדף י"ט. אמר (בענין אחר בלשכות) שאין הגירסא ביומא מתוקנת כבמידות.

⁶ ביומא ג: מבואר דלר' יוחנן דילפינן ממילואים וכן קיי"ל להלכה, אין הפרישה מעכבת וכ"כ רוב הראשונים. אמנם הר"י מלוניל כתב שהפרישה מעכבת.

⁷ ברמב"ם כלי המקדש ד, טו כתב אין ממנין כהן גדול אלא ב"יד של אחד ושבעים, ע"כ, ובפשטות אם יארע פסול יכנס זה מיד תחתיו, א"כ נראה שהמתקינין הם סנהדרין גדולה.

⁸ יומא ב', וביאר תוספות ישנים דהכוונה להתקין לו בגדי זהב כמדתו כדאמרינן לקמן כ"ג: שלא יחסר ולא יותיר, ולהזהירו לשמור עצמו בטרה. אבל לא מפרישין אותו. ובכך תתורץ קושית הגבו"א ל"ט. שאמרו שהסגן ממונה שאם יארע פסול בכה"ג יכנס תחתיו, והקשה

ג. הכהן הגדול צריך להיות נשוי⁹. וצריך שיהיה נשוי רק לאשה אחת ולא לשתי נשים¹⁰.

ד. ביום ה' בתשרי שהוא היום השלישי לפרישתו, ובערב יום הכיפורים שהוא היום השביעי לפרישתו, מזין על הכהן הגדול מכל¹¹ אפר פרה אדומה שהיה בחיל¹², שמא נטמא במת בלא ידיעתו¹³. ונחלקו הפוסקים אם צריך להזות עליו רק לעת ערב לאחר העבודה¹⁴. ועיין הערה¹⁵. וי"א שמזין עליו כל שבעה¹⁶.

ה. אם חלה שבת בשלישי או בשביעי לפרישתו, דוחים את ההזאה¹⁷ ולא מזין עליו כלל¹⁸. ויש חולקים דיפרישוהו ביום ב' בתשרי¹⁹.

א"כ מהו שאמרו כאן מתקינין כהן אחר, הרי ישנו ועומד תמיד. ונדחק. ויש לבאר שכל השנה לא איכפת אם לא יהיה מוכן לעבוד מיד, אבל ביו"כ שהעבודה בו, היו מתקינין בגדים לסגן ומוזהירין בטהרה.

הדבר פשוט שראוי לממונה תחתיו ללמוד סדר העבודה ולהיות עם הכהן הגדול בלימודו ובהתרגלו העבודה.

⁹ כדאיתא ביומא י"ג. משום שנאמר 'וְכָפַר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בְּיָתוֹ' ודרשו ביתו זו אשתו. וכ"כ הרמב"ם עבודת יוה"כ א, ב הכל עשוי בכהן גדול נשוי, ועיין באור שמח איסורי ביאה יז, יג שמבין כפשטות דהוא לעיכובא, וכ"כ המאירי, והחינוך קפ"ה וכן מנ"ח שם, והגבו"א. אמנם התוס' ישנים ב'. ד"ה שמא מסתפקים בזה, ותוס' רא"ש כתב שלא מעכב.

¹⁰ יומא י"ג, רמב"ם איסורי ביאה יז, ג.

¹¹ כך שנינו ביומא ח', ולא פליגי התם אלא אם מזין כל שבעה. וכ"כ תלמיד הרשב"א בסדר העבודה אות א', וכן הוא סתמא דירושלמי א, א (ד. ודף ו), וכן הסתמא בהרבה ראשונים שהזכירו הברייתא ודנו רק על ימי ההזאה, וכ"כ הר"י מלוניל בדף ד'. וביאר שזה לכבוד הכהנים שעשאו. והרמב"ם בפיהמ"ש פרה ג, א פירש שעשו מימות משה שבע פרות וכל יום מזין מפרה אחרת, וכ"כ רע"ב, והכא שמזין רק שלישי ושביעי יזו לשיטתם משתיים. אמנם הרמב"ם בהלכות יו"כ לא הזכיר זה. אבל בר"ש בפרה ג, ה משמע שמזין כל יום מאפר כולו, וכן משמע בריטב"א יומא ד', וכן הפשטות סתמא בפירוש הראשונים, וכ"כ התפא"י בפרה פ"ג אות ז'. וגבורת ארי ביומא ד'. הוכיח שמערבין מכולן כל יום שהרי אמרו לא מצאו משבע עושין משש, ומכאן למדו המפרשים לומר שיזו כל יום מאחרת, ואם כדבריהם הרי אין הזאה ברביעי ובשבת. וכן הפשטות מכל המעלות שעשו בהכנת האפר פרה, א"כ זו גם מעלה יתירה לטהרו כל יום מכל הפרות, וכ"כ הקרי"ס בפרה פ"ב.

¹² שכל פרה היו מחלקין אפרה חלק למשמרות וחלק מוצנע בחיל וחלק בהר המשחה, כדשנינו בפרה סוף פ"ג. ורש"י ביומא דף ד'. פירש שמזין מהאפר שבחיל, וכן משמע בריטב"א שם, וכ"כ התפא"י בפרה פ"ג אות ז'.

¹³ יומא דף ח', רמב"ם יום הכיפורים א, ד.

¹⁴ ביומא י"ט. אמרו לבהדי פניא מדו עליה. וכן פירש התפא"י בתחילת יומא. וביאר רש"י דהיינו כר"ע דמי שלא נטמא במת והזו עליו הרי הוא טמא, ולכן מזים עליו אחרי העבודה, כמבואר בגמ' ריש י"ד; וכ"כ התוס' ישנים י"ט, ועיין מרכבת המשנה ה' פרה אדומה טו, ח ד"ה ולדרך רבנו שמוכיח דפסק הרמב"ם כרבנן שלא נטמא, ויש סיוע לדבריו הכא דלא פירש הרמב"ם מתי יזו עליו, וכ"כ הפר"ח במים חיים. אבל גם בירושלמי יומא א, ב אמרו סתמא שנטמא ויזו עליו אחרי עבודה. וצ"ע איך יבארו סתמא דשני התלמודים. אבל גם בחיבור התשובה למאירי משיב נפש מאמר ב פרק יג כתב ולא נחוש למי שאמר שטהור שנפלה עליו הזאה טמאתו. ובספר גחלי אש (וואלפיש) ביאר דהיזו בערב דמשום עבודת בית המקדש החמורה תיקנו שיהיה טהור אליבא דכו"ע.

¹⁵ עיין בגבו"א דף ח' ריש: דלר"ע דההזאה מטמאה אותו יש להזות עליו **מחוץ לעזרה**. ולפי"ז אפשר דאם מחמירים כר"ע, צריך שיצא לשם כך מחוץ לעזרה. ויש לדחות ראייתו שהביא שהקשו על ר"ע היאך עביד עבודה, די"ל דוקא עבודה אסור בטומאה זו אבל להיכנס לעזרה ראוי, ובאמת במקד"ד ס"י ל"ח סק"ב מסיק שגם לר"ע אין הזאה זו אוסרת בביאת מקדש. והאור שמח יוה"כ א, ד כתב שאין ראוי להכניס מי חטאת למקדש, א"כ גם לרבנן צריך לצאת מהעזרה.

¹⁶ רש"י י"ד. ד"ה היכי עביד, ונראה דלמד כן מסתימת הסוגיא בדף ח' ריש:; וכ"כ הריטב"א בדף י"ט, ותלמיד הרשב"א בסדר העבודה, וגבו"א דף ד'. ד"ה וראיתו.

¹⁷ ח:; רמב"ם יום הכיפורים א, ד, וביאר האור שמח דבמקדש לא ידחו שבות ויזו עליו, מפני שמי חטאת מטמאים טומאה חמורה ואסור להכניסם.

¹⁸ כן כתבו וביארו מפרשי הרמב"ם וכן המנ"ח מצוה קפ"ה, וכ"כ המאירי ביומא ח'. בשם רוב הפוסקים, וכ"כ פרי"ח במים חיים.

¹⁹ כך יתכן להבין את תוס' ר"י דלא דיבר על מעשה פרה אלא על יום כיפור, ולהדיא פירש כך תוס' ר"י הלבן.

פרק ב'

הכנות הכהן הגדול לעבודת יום הכפורים

- א. כל שבעת הימים מיום ג' בתשרי בבוקר²⁰ מתרגל הכהן הגדול בעבודות המקדש, כדי שיהיה רגיל ובקי בעבודות אלו ביום הכיפורים. זורק את דם קרבן התמיד²¹, מקטיר את הקטורת על מזבח הפנימי, מכין ומטיב את הנרות, ומקריב על המזבח את איברי קרבן התמיד²².
- ב. יש סוברים דהכה"ג ביו"כ מרים את הדשן ומדשן מזבח הפנימי ומדשן המנורה, אם כן התרגל גם באלו שבעת ימים²³, ויש חולקים²⁴.
- ג. מוסרים לו שני זקנים²⁵ מהסנהדרין²⁶ שקוראים לפניו בכל יום את פרשת עבודת יום הכיפורים שבאחרי מות²⁷, ומלמדין אותו עבודת היום וסידורה²⁸, ואומרים לו 'אישי כהן גדול קרא בפיד שמא שכחת או שמא לא למדת דבר זה'²⁹.

²⁰ עיין בתוס' ישנים יומא ו'. דהא דאיתא במתני' דעובד גם ביום הראשון משבעת ימים, היינו דווקא היכא דהוא טהור, דטבל אתמול קודם שקיעה ולא ראה מאז קרי, אבל אם הוא טמא (שהרי פירש מביתו למקדש רק ביום), אינו עובד באותו היום.

²¹ פירש הון עשיר ביומא א, ב, דלא מתרגל שחיטה וקבלה כאחד דאינו נכון לעשות כן שניים שוחטים זבח אחד אף שמותר, ושישחוט בזבח אחד ויקבל מזבח אחר יקשה עליו לעשות ביו"כ באחד לבדו. ע"כ. ונראה להוסיף שהכא שאינו שניים בשני סכינים אלא שוחטין בזה אחר זה לכוי"ע לא יכשר לכתחילה, דקרוב יותר לתקלה בשהיה ודריסה.

²² מתני' י"ד, רמב"ם יוהכ"פ א, ה. ומבואר בתוי"ט ותפא"י שהקריב את כל האיברים. אמנם בפירוש הון עשיר על המשניות כתב שהקריב רק את הראש והרגל, כלשון המשנה, כדי לא להטריחו ביותר, ולא כ"כ משמע כן מהגמ' י"ד: ודף י"ט. דעביד עבודה כוליה יומא. וכן משמע ברא"ש שם שכתב כל שבעת ימי הפרישה הוא עושה כל עבודת התמיד. ובירושלמי יומא א, ב (ו:): ר' יוסי בי רבי בון בשם ר"י בן לוי בכל יום כהן גדול מתלבש בכליו ובא ומקריב תמיד של שחר, אם יש שם נדרים ונדבות הוא מקריבן, ע"כ, משמע כל מה שיכול לעשות יעשה.

²³ תליא במחלוקת אם היו פייסות ביו"כ, עיין לקמן פרק ד' אות ד'. לבעל המאור בדף כ"ו הפייסות החשובים במשנתנו לשאר ימות השנה הם ולא ביום הכפורים שהכל בכה"ג, וכן תוס' רא"ש בדף כ: פירש כן, וכן כתב בסדר יו"כ בשם ר' אלחנן. וכן רש"י י"ד. פירש הטבת נרות היינו דישון כבכל השנה, וכ"כ בחיבור התשובה למאירי משיב נפש מאמר ב פרק יג, [אבל על תרומת הדשן אמר שעושין פייס], וכן פירש רע"ב. וכן רבינו ירוחם בסדר העבודה בסוף נתיב ז' סבר שהכל בכה"ג.

²⁴ הרמב"ן במלחמת ה' דף כ"ו: כתב שדישון מזבח חיצון ופנימי ומנורה כשרים בלילה ואינם מעבודת היום. ומוכיח הרמב"ן שכל זה אינו מעבודת כה"ג מלשון משנתנו, שהרי לא שנו בסדר יומא כהן גדול עד שהאיר פני המזרח, והרי תרומת הדשן וסידור המערכה קודם היו, וכשטבל קודם שחיטה פשט בגדי החול, ותרומת הדשן בגדי זהב צריכה, וגם דישון מזבח הפנימי קודם לדם התמיד, ודישון המנורה דומה לו שהם מכשירי עבודה ולכך כשרים בכהן הדיוט, ע"כ. וכן הרמב"ם פ"א ה"ב לא הזכיר דישון מאלו כלל, ובפ"ד ה"א כתב שמפייסין לתרומת הדשן. והריטב"א בדף י"ב: מביא שאמר לו רבו בשם רבינו הגדול (היינו הרא"ה בשם הרמב"ן) דמדאורייתא רק עבודות יו"כ עצמו בכ"ג, ורבנן שוו חובה אף תמידין ושאר עבודות שבכל יום. וריב"א הוכיח פייס ראשון מדתני בדף י"ט: מעסיקין אותו עד זמן השחיטה, הביאו תוס' ישנים כ:.. והר המוריה בעבודת יוה"כ א, ה בין שמיטיב רק שני נרות, והטבת ה' נרות נעשית כרגיל בכהן הדיוט לפני קטורת של שחר, וכן פירש תויו"ט, וכן סבר הרש"ש בדף י"ב. ששאר עבודות בכהן הדיוט וביאר משום חולשא דכ"ג.

²⁵ במתני' י"ח. נאמר מסרו לו זקנים מזקני ב"ד, ובברייתא ד'. מובא שני ת"ח.

²⁶ כ"כ המאירי שם, וכ"ה בתפא"י. ועיין הערה 2.

²⁷ רש"י שם ורע"ב. והתפא"י ד"ה לא למדת פירש שרק אם אינו יודע אז קורין לפניו.

²⁸ רמב"ם עבודת יוה"כ א, ה. ועיין לח"מ א, ז שסבר בפשטות שלמדוהו גם צורת חפינת הקטורת בקה"ק, וכן מבואר ברש"י י"ט. ד"ה מאי טעמא שפירש הסוגיא גמר חפינה ועבד עבודה דזהו כל שבעה, וקצת משמע כן בדף ד'. ושני תלמידי חכמים מתלמידיו של משה, לאפקי צדוקין, מוסרין לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה. ועיין לקמן פרק ג' אות ב'.